

עין משפט
גד מצוה

נו:

ר"ן

גב' איש כפר ימא. שהיה דר בכפר שהיה עומד על שפת הים: **העלה בידו**. העלה שאלה זו צפיו כדמתרגמינן ובידו רכפה וצפומיה ממלל (ישעי' ו): **ורבו גדוליו על עיקרו**. לאו רבייה בלחוד קאמר אלא רבייה שכיוצא בה במידי דלתי מעלמא היה בה כדי לנטל את

האיסור מיהו בגדולין מספקא ליה אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא.

וניל דעיקר ספיקיה אי אמרינן דגידולין כיון שנמשקין ויוצאין מן העיקר שאינו כלה אי הוו להו כעיקר ואסירי אי הוו להו כהיתר ומעלין את האיסור. ודין הוא דהוה ליה למיבעי

גידולין עלמנן שרו או אסירי מיהו הא צהא תלמי דאי גידולי היתר מעלין את האיסור פשיטא דשרו ואי אין מעלין פשיטא דאסירי דאי שרו היו מעלין. קך נראה צעיני ובסמוך תראה מה שהזיקני פירוש קך: **צלא של תרומה שנטעו ורבו גדוליו על עיקרו מוסר**. כלומר דלא הוי תרומה דלאתו

גידולין ומצטלין עיקר מיהו טבל הוי דהא צטלו גדוליו את העיקר. ודקאמרינן מותר לומר דפקע שם תרומה מיניה ושרי בצליה עראי: **שניק מרי טרין**. רבי יוחנן ורבי יונתן דסבירא להו דלא איתו גידולין ומצטלין עיקר: **ילדה שסככה בזקנה**. ילדה שלא עברו עליה ג' שנים וקצצה והרכיבה צנטיעה זקנה שעברו עליה ג' שנים ובה פירות שאילו לא היו זה פירות אמרינן צפרק משום מלחמה (סוטה מג:): **דיליה סכככה בזקנה בטלה:** **אע"פ שהוסף מאתים אסור**. אע"פ שהוספו אותן פירות בגידולין מאתים על מה שהיו קודם שסככה אסור. אע"ג דגידולין של היתר מזקנה קאתו וקיימא לן ילדה סכככה בזקנה בטלה אפילו הכי כיון שפירות הללו כבר היו זה קודם סכככה אין גידולין שבהם מצטלין עיקר: **אף על פי שנעקר הכרם**. וגדל אח"כ בהיתר אסור. אלמא גידולין כיון שמן העיקר הם יוצאין הרי הם כמוהו וגבי שזיעית נמי לא שגא: **שפקינא לפי עולה**. וזריעה: **מסעשרא לפי כולה**. לפי הגידולין והעיקר. אלמא איתו גידולין ומצטלין את העיקר הפטור. ואף על גב דלעיל בצמוך אמר רבי אבהו ילדה סכככה בזקנה ובה פירות דלאתו לא איתו גידולין ומצטלין עיקר אמוראי גינהו וליבצה דר' יוחנן: **דלמא לחומרא שאני**. ולעולם אימא לך דמדינא לא איתו גידולין ומצטלין עיקר דלדבריה הרי הם כמוהו אלא דהכא משום חומרא צעלמא אמרינן דמצטלין. ובמה שפירשתי לא קשיא לן הא דמקשו הכא הא חומרא דלתי לידי קולא הוא דאי מעשר מינה ובה דלמא מעשר מן העיקר על הגידולין והוי מן הפטור על החיוב ואי מעשר עליה ממקום אחר הוה ליה מרובה מעשרותיו דלא קשיא כלל דהואיל דאין גידולין מעלין את העיקר הוו להו גידולין כעיקר כיון דמיניה רבו והך ליטרא עיקרה וגידולה פטריי מדינא וכי מעשר מינה ובה ליכא למיחש כלל:

כב א מיי פיי מה' מדריס ה' יג טוש"ע י"ד סנין רב סעי' כג:

ל ב מיי פ"ד מה' שמיטה ה' יב: לא ג מיי פ"א מה' תרומות הלכה כב:

לב ד מיי פ"י מהלכות נעט רבנני ה' טז סמנ עשין קלז טוש"ע י"ד ק"י רלז סעיף כב:

לג ה מיי פ"ה מה' כלאים ה' כד טוש"ע שם ק"י רלז סעיף יח: לד ו מיי פ"ז מה' מעשר הלכה ד:

פירוש הרא"ש

לאחר הפסח בלא יחל דברו. אם הלכה לאחר הפסח עוברת צבל יחל למפרע על מה שהניח ממנו קודם הפסח: **גב' איש כפר ימא**. היה בכפר שעל שפת הים: **כפר יבא**. קך שם העיר: **העלה בידו בצל**. הלכה זו כדלמרי' גביעין (דף סז:) וז הלכה העלה מינה רכס כפר אוט: גידוליו הותר ויעיקרו אבוד. פשיטא לו דגדוליו מותרין אפי' לא רבו כי העיקר אינו יכול לנטל הגידולין מדרשינן בחולין מתיב המלחה ובתיב הרוע הא תלד זרוע מעיקרו דשרשה זרוע ובה הוסף אין לא הוסף לא אלמא אע"ג שגדל האיסור מעט מעט לא אמרינן קמא קמא צטל ויהי נמי גידולי היתר צעיקר אסורא לא צטלי כי קא מבעיא לי אם רבו גידולי היתר על העיקר אם מצטלין אותו ברוב ואע"ג דעיקר לא מצטל גידולין היינו משום שגידולין חשיבי שתמיד גדלין והולקין או דילמא כי היכי דלא מצטל עיקר לגידולין הוי נמי לא מצטלין גידולין לעיקר ולא דמי לשאר אסורין שמצטלין ברוב משום דהך לא מתעברי לגמרי יחד אלא מתקפזו גידולין על העיקר: **בצל של תרומה**. אף על פי שהוא דבר שאין זרעו כלה אם נטעו ורבו גידוליו על עיקרי שגדל

של הגידולין מותר אלמא האיסור מצטלין גידולין ומצטלין עיקר: **ילדה שהרכיבה צננף זקנה**. ייחור של עולה שהרכיבה צננף זקנה: **ויחנן ילדה ששיבכה בוקינה**. ייחור של עולה ששיבכה בוקינה וילדה ששיבכה בוקינה

הוא ששיבכה בוקינה וילדה ששיבכה בוקינה וילדה ששיבכה בוקינה

לאחר הפסח. אם נהנית לפני הפסח משלו הרי הוא צבל יחל שהרי מלה שלא תכן: **שאת נהנית לי עד ההג אב** את הולכת עד הפסח. והיא עומדת בחדש אחד לפני הפסח: **הלכה לפני הפסח** אסורה להנות משלו עד ההג ומותרת לילך לאחר הפסח. דכשלא הלכה לפני הפסח לא חל הנזר כלל: **כפר ימא**. יוצא על שפת הים: **כפר דיבא**. שם הכפר: **העלה בידו בצל**. שגדל צשזיעיות ועקרו צשזיעיות ויש לו דין פירות צשזיעיות לענין ציעור ושאר דינין: **ונשעו בשמינייה**. שכן דרך נוטיני צללים שנטע את והרבה גדלים ממנו והוא אינו כלה: **והבי קמיבעיא לי** גידולי היתר הם דלא גזרו על גידולי צשזיעיות להיות צשזיעיות כמו שאזרו על גידולי תרומה צצמותרה החמיזו משום גול שהצטו ועיקר אסור צפירות צשזיעיות מי [אתן] גידולי היתר ומעלים את האיסור או לא דנהי דמלאורייתא צטל ברוב משא חמימי החמיזו כיון דעיקר חסוב ולא צטל ומדריבנן הוא דמיבעיא ליה והקשה הכי ר' אליעזר מניין אמאי לא הוי זה וזה גורם ומותר שהקרקע שהיא היתר והעיקר שהוא איסור גורמינן לגידולין ומיזן דסכר זה וזה גורם (מומרא) [אסורן] וקשיא להרי"ם דהא חד גורם הוא דקרקע לא חשיבין לה לגורם דהיתר כדלמרא פרק אלו טריפות (דף נח.) [ומדון] צבילה טריפה שהיא אסורה דכספא מארעא דחד גורם הוא והטעם משום דגורם דקרקע אינו מינו ואינו דומה לגורם דתרומות ולכן לא חשיב זה וזה גורם דדוקא גבי שאור של חולין ושל תרומה וכן גבי זבל של עבודת כוכבים

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

רש"י

מסורת הש"ם

(א [בבבבות מצ:]). ג. סוטה מג: ע"ש מנחות סט: (ג מנחות סט: ד) שם ע.,

הגהות הב"ח

(א) במשנה אחר הפסח בלא יחל דברו שאל נהנית כ"ל: (ב) (ג) גב' וכיון דרבו גידוליו על עיקרו: (א) רש"י ד"ה שעיקרו וכו' ומגדל בחי' עד שרבו: (ד) ד"ה וקא מיבעי' וכו' ומיזינן צציעור הס"ד ואח"כ מ"ה ויזין וכו' האיסור כולו או לא הס"ד: (ה) ד"ה ואע"פ וד"ה אסור דה"ל: (ו) ד"ה מתעשרת וכו' את העיקר והכי נמי:

מוסף רש"י

ילדה ששיבכה בוקינה. נטיעה של ערלה ובה פירות והרכיבה זקנה צעניו לה ימי ערלתה, אפילו הוסיפו הפירות צעניו לאחר שסככה במתאים של היתר משהיה שם מן האיסור, אסור. ואע"ג דערלה צטלה ואע"ג דלמא לחומרא צשזיעיות כדלמרא צשזיעיות (מת.) שה אחד מן המתאים ממוחר שמי מאלות שנשמעו צבור, מתאן לערלה צענטה במתאים, אפילו הכי הכא אסור, דמד גופא הוא ובתרי עיקר אולען (מנחות טז:). ונעקר הכרם. אפילו הוסף לאחר עיקרו הכרם הגדל כהיתר במתאים מתקין יותר משהיו בו דאיסור, אסור. משום כללאי (טז). שתיקנה. ששערה, וזריעה. כלומר ששתלה, מתעשרת לפי כולה. שנידך לעשר אף ליטרא דאסורה (טז טז:).

הלכה אחר הפסח. והרי היא נהנית ממנו קודם הפסח נמלא עובר צלא יחל דברו צמה שנהנית ממנו קודם הפסח שהרי הוא הדירה עד הפסח: **ומותרם לינך אחר הפסח**. שהרי לא הדירה אלא עד הפסח: **גב' העלה בידו צלא**. צרייתא היא או צעיא היא דאיבעיא צבי מדרשא: **שעקרו צשזיעיות ונטעו צשמיניות**.

איכא דלמרי שעיקרו גדל צשזיעיות ומגדל (א) עד שרבו גידוליו על עיקרו: **וקא מיבעיא ליה הכי**. גידוליהן איתניהו היתר שגדלו צשמיניות ועיקרו אסור צהגאה ששרי גדל צשזיעיות ומיזינן צציעור (י) וכיון דרבו גידוליו על עיקרו שהיו יותר מן העיקר אותן גידולי היתר מעלין את האיסור שמצטלין את האיסור כולו או לא: **מוסר**. דגידולי היתר מצטלין את האיסור והכא נמי לא שגא: **ילדה**. של ערלה: **שפיככה**. שהרכיבה צמון איזין זקן של היתר והיו זה פירות הערלה: **ואע"פ שהוסיפה**. פירות לאחר שהרכיבה מתאים חלקים יותר ממה שהיתה צשעת הרכבה אע"ג דשאר ערלה צטלה במתאים (ט:): **אסור**. אלמא דלא איתו גידולין דהיתר ומעלין את האיסור: **ופשט ליה מן הדא**. דעומד דהווינן נמי תריה: **ליטרא**. ממש של צללים: **שסיקנה**. ששיערה כהלכתה וזריעה וגדלה: **מסעשרא לפי כולה**. אע"פ שכבר עישר מן העיקר והעיקר קיים ואינו כלה זרידך להפריש מן הגידולים ומן העיקר לפי צצטלו גידולים את העיקר (ו) והכא נמי הוא צצלא שהעלה דישמעאל גידולין מצטלין אן העיקר: **דלמא לחומרא שאני**. כגון הכא גבי ליטרא צללים דלחומרא קאמר דזרידך לעשר משום דגדולין מצטלין את העיקר אלא להמיר לא אמר: **כגון**

ומעשרותיה: **וזריעה**. לפי שיש צבותה ליטרא כמה צללים והוא נוטעה אינדך ואילנך שייך צה לשון זריעה: **מסעשרא לפי כולה**. לפי הגידולין והעיקר. אלמא איתו גידולין הממזיזין ומצטלין את העיקר הפטור. ואף על גב דלעיל בצמוך אמר רבי אבהו ילדה סכככה בזקנה ובה פירות דלאתו לא איתו גידולין ומצטלין עיקר אמוראי גינהו וליבצה דר' יוחנן: **דלמא לחומרא שאני**. ולעולם אימא לך דמדינא לא איתו גידולין ומצטלין עיקר דלדבריה הרי הם כמוהו אלא דהכא משום חומרא צעלמא אמרינן דמצטלין. ובמה שפירשתי לא קשיא לן הא דמקשו הכא הא חומרא דלתי לידי קולא הוא דאי מעשר מינה ובה דלמא מעשר מן העיקר על הגידולין והוי מן הפטור על החיוב ואי מעשר עליה ממקום אחר הוה ליה מרובה מעשרותיו דלא קשיא כלל דהואיל דאין גידולין מעלין את העיקר הוו להו גידולין כעיקר כיון דמיניה רבו והך ליטרא עיקרה וגידולה פטריי מדינא וכי מעשר מינה ובה ליכא למיחש כלל:

כל

למחר הפסח. אם נהנית לפני הפסח משלו הרי הוא צבל יחל שהרי מלה שלא תכן: **שאת נהנית לי עד ההג אב** את הולכת עד הפסח. והיא עומדת בחדש אחד לפני הפסח: **הלכה לפני הפסח** אסורה להנות משלו עד ההג ומותרת לילך לאחר הפסח. דכשלא הלכה לפני הפסח לא חל הנזר כלל: **כפר ימא**. יוצא על שפת הים: **כפר דיבא**. שם הכפר: **העלה בידו בצל**. שגדל צשזיעיות ועקרו צשזיעיות ויש לו דין פירות צשזיעיות לענין ציעור ושאר דינין: **ונשעו בשמינייה**. שכן דרך נוטיני צללים שנטע את והרבה גדלים ממנו והוא אינו כלה: **והבי קמיבעיא לי** גידולי היתר הם דלא גזרו על גידולי צשזיעיות להיות צשזיעיות כמו שאזרו על גידולי תרומה צצמותרה החמיזו משום גול שהצטו ועיקר אסור צפירות צשזיעיות מי [אתן] גידולי היתר ומעלים את האיסור או לא דנהי דמלאורייתא צטל ברוב משא חמימי החמיזו כיון דעיקר חסוב ולא צטל ומדריבנן הוא דמיבעיא ליה והקשה הכי ר' אליעזר מניין אמאי לא הוי זה וזה גורם ומותר שהקרקע שהיא היתר והעיקר שהוא איסור גורמינן לגידולין ומיזן דסכר זה וזה גורם (מומרא) [אסורן] וקשיא להרי"ם דהא חד גורם הוא דקרקע לא חשיבין לה לגורם דהיתר כדלמרא פרק אלו טריפות (דף נח.) [ומדון] צבילה טריפה שהיא אסורה דכספא מארעא דחד גורם הוא והטעם משום דגורם דקרקע אינו מינו ואינו דומה לגורם דתרומות ולכן לא חשיב זה וזה גורם דדוקא גבי שאור של חולין ושל תרומה וכן גבי זבל של עבודת כוכבים

תוספות

דמי אהדי ולכן מפרש הרי"ם דלא שייך זה וזה גורם [אלא] היכא דגורם דאיסור דהיינו עיקר מתצטל הוא בגידולים ואינו צעין שאינו ניכר לא שייך זה וזה גורם וכן כשאור של תרומה מיירי שהוא צעין: **בצל של תרומה שנשעו**. ולקמן מניין לה צצלא דגידולי תרומה דגידולי גידולין מותרין: ורבו גידוליהם על עיקרו מותר. אלמא גידולי היתר מעלין עיקר דאיסור ואע"פ שאין זרעו כלה כמו צלא: ילדה ששיבכה בוקנה ובה פירות. שהם ערלה אפי' הוסף במתאים דהיתר אסוריס הפירות דעיקר חסוב ואינו צטל צמוספת היתר דכל התוספת דמיסנין ואילך מותרים דבעט צוקנה גם אילו לא היה זה פירות וסיכנה תהיה מותרת שמתצטלה צוקנה (אחר) [אלמא] גידולי היתר אין מצטלין עיקר של אסור: **בצל שנשעו בכרם**. ונאסר כתיב כלאי הכרם ונעקר הכרם דהשטא מותרין כל הגידולין: **אבוד**. אפילו הוסיפו מאתים על העיקר אלמא דעיקר האסור אינו צטל הי"ג צלא צשזיעיות אינו צטל אלמא (א) איכא [מריין] דלמרי דגידולי היתר אין מצטלין לעיקר דאיסור: **ליטרא בצל שתיקנה**. פירוש ששיערה מתרומות ומעשרות וזריעה: **מתעשרת לפי כולה**. ולא אמרי' דליטרא א' שעם הגדולין היה מן העיקר שהרי אין זרעו כלה וכבר היא ממוקנת משום דגידולי איסור מצטלין העיקר הי"ג נחא דגידולי צשמיניות מצטלין עיקר של צשזיעיות: **דלבא התם לחומרא**. דגידולי איסור מצטלין היתר אכל של היתר שגא לא יעטלו איסור: